

Gdańsk, dnia 17.04.2026 r.

Prof. dr hab. Teresa Rostowska
Wydział Psychologii WSKZ
Plac Powstańców Śląskich 1
53-329 Wrocław
e-mail: t.rost@wp.pl

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Marty Koziol – Koch

pt. *Samoskuteczność i prężność psychiczna a wypalenie zawodowe w kontekście dobrostanu psychicznego szkolnych doradców zawodowych*

- napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Beaty Pastwy-Wojciechowskiej .

Gdańsk 2026r. ss. 256.

1. Uwagi wstępne

Celem recenzowanej pracy doktorskiej jest ocena samoskuteczności, prężności psychicznej oraz poziomu wypalenia zawodowego i poczucia dobrostanu psychicznego u szkolnych doradców zawodowych. Jak słusznie zauważa Autorka pracy „to właśnie ich kompetencje zawodowe i osobiste zaangażowanie w proces dydaktyczny w szkole stanowią ważną kategorię wsparcia dla uczniów, zarówno w aspektach edukacyjnych jak i emocjonalnych” . Sukces zawodowy tej grupy nauczycieli, a ściślej mówiąc, zdolność do efektywnego prowadzenia procesu doradczego, umiejętność radzenia sobie z problemami uczniów oraz łatwość współpracy z nauczycielami i rodzicami, w dużej mierze zależy od poczucia szeroko rozumianej ich własnej skuteczności. Choć literatura dotycząca zasobów osobistych pracowników z różnych grup zawodowych jest bogata, to w odniesieniu do grupy doradców zawodowych jest ona znikoma (Pyżalski, 2010; Sekułowicz, 2002). Fakt ten tłumaczy, nie tylko zasadność prowadzenia badań na tej specyficznej grupie zawodowej, ale wskazuje również na nowatorski charakter niniejszych badań.

Przedłożona mi do recenzji rozprawa doktorska została przygotowana w formie monografii naukowej obejmującej, z jednej strony, obszerną i starannie usystematyzowaną część teoretyczną, z drugiej zaś strony szczegółowo opracowaną część empiryczną, opartą na

badaniach własnych Autorki. Praca liczy 256 stron i ma układ klasyczny, typowy dla prac doktorskich, o charakterze teoretyczno-empirycznym. Oceniana dysertacja pod względem strukturalnym nie budzi większych zastrzeżeń. W jej skład wchodzi: *streszczenie w języku polskim i angielskim, wstęp, spis treści, pięć rozdziałów teoretycznych, trzy rozdziały empiryczne oraz bibliografia, spisy tabel i rysunków*. Tytuł rozprawy doktorskiej sformułowany został prawidłowo i adekwatnie do głównego problemu pracy.

Zgodnie z art.187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozprawa doktorska powinna zawierać oryginalne rozwiązania problemu naukowego, poparte wiedzą teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie, oraz potwierdzać umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych. W mojej ocenie recenzowana dysertacja mgr Marty Kozioł – Koch, chociaż zawiera drobne błędy natury formalnej, to z pewnością spełnia powyższe kryteria. Uzasadnieniem dla takiego stanowiska jest fakt, że Doktorantka podjęła się realizacji ważnego i aktualnego problemu badawczego, dotyczącego określenia znaczenia wyznaczników dobrostanu psychicznego w grupie doradców zawodowych, zatrudnionych w polskich placówkach oświatowych o zróżnicowanym poziomie nauczania. Mimo licznych badań prowadzonych w tym obszarze tematyczny wiele kwestii nie zostało jeszcze ostatecznie wyjaśnionych, a to tłumaczy, nie tylko zasadność realizacji niniejszego projektu badawczego, ale upoważnia do stwierdzenia, że oceniana praca doktorska stanowi ważne uzupełnienie literatury przedmiotu.

W podsumowaniu ogólnej oceny niniejszej dysertacji stwierdzam, że jest to opracowanie klarowne, logiczne, tematycznie spójne i zgodne ze standardami stawianymi pracom doktorskim w dyscyplinie psychologia.

2. Ocena części teoretycznej

Część teoretyczna recenzowanej pracy doktorskiej obejmuje pięć rozdziałów, ściśle powiązanych z problematyką zasygnalizowaną w tytule rozprawy doktorskiej. Rozdział I - *Doradztwo zawodowe we współczesnej szkole w Polsce* – w całości poświęcony został roli doradztwa zawodowego w szkolnictwie. Wychodząc od dyskursu na temat poradnictwa i doradztwa zawodowego kierowanego do uczniów szkół podstawowych i średnich, Autorka pracy zwróciła również uwagę na takie kwestie jak: *miejsce nowoczesnego doradztwa*

zawodowego w polskim systemie oświaty, na kwalifikacje, kompetencje i zadania szkolnego doradcy zawodowego, oraz na rolę doradcy zawodowego w projektowaniu kariery ucni. W kolejnych czterech rozdziałach tej części pracy Doktorantka dokonała przeglądu założeń teoretycznych i powiązanych z nimi badań empirycznych, dotyczących takich zasobów osobowych jak: *samoskuteczność; prężność psychiczna; wypalenie zawodowe; dobrostan psychiczny*.

Poszczególne rozdziały części teoretycznej cechuje klarowny, wewnętrznie spójny oraz poprawny pod względem strukturalnym i merytorycznym układ treści. Charakterystyka wskazanych wyżej zasobów podmiotowych doradców zawodowych oparta została, z jednej strony na założeniach ważniejszych i powiązanych z nimi teorii psychologicznych, z drugiej zaś strony, na analizie rezultatów przeprowadzonych w tym zakresie badań empirycznych, z nawiązaniem do literatury przedmiotu.

Podsumowując ocenę części teoretycznej recenzowanej pracy doktorskiej stwierdzam, że została ona opracowana w sposób komunikatywny i staranny, szczególnie gdy chodzi o odniesienia do materiałów źródłowych. Zagadnienia omawiane w poszczególnych rozdziałach zostały dobrze usystematyzowane i udokumentowane źródłowo, czego potwierdzeniem są liczne odniesienia do obszernej literatury przedmiotu, głównie anglojęzycznej, zamieszczonej na końcu pracy. Język jakim posługuje się Autorka jest precyzyjny, komunikatywny i poprawny pod względem stylistycznym. Szkoda jednak, że poszczególne rozdziały w tej części pracy nie zawierają podsumowań, co z pewnością ułatwiłoby percepcje tych złożonych i wielowątkowych treści.

3. Ocena części empirycznej

Część empiryczna pracy obejmuje trzy kolejne rozdziały poświęcone: *metodologii badań własnych, prezentacji wyników badań własnych oraz dyskusji wyników*. Głównym celem badań własnych Autorki niniejszej pracy doktorskiej jest ocena samoskuteczności, prężności psychicznej i wypalenia zawodowego, rozpatrywana w kontekście dobrostanu psychicznego w grupie szkolnych doradców zawodowych.

Rozdział VI - *Metodologia badań własnych* – pod względem strukturalnym nie budzi większych zastrzeżeń, jest on wewnętrznie spójny, z jednoznacznie wyodrębnionymi

paragrafami, odnoszącymi się do takich kwestii jak: *problematyka i cel badań, model teoretyczny badań własnych, pytania i hipotezy badawcze, zmienne oraz ich operacjonalizacja połączona z charakterystyką narzędzi badawczych, charakterystyka badanych grup i opis przebiegu badań*. Postawione w pracy pytania i hipotezy, dobrze systematyzują zróżnicowany i bogaty materiał empiryczny, wyznaczając jednocześnie kierunek i zakres analiz statystycznych. W rozdziale metodologicznym pominięto jednak hipotezę dotyczącą analizy moderacyjnej, której efekty przedstawione zostały w Rozdziale VII *Wyniki badań własnych*. Istotnym wzmocnieniem merytorycznym dla tej części pracy są uzasadnienia hipotez badawczych, nawiązujące do odpowiednio dobranej literatury przedmiotu. Realizacja tego złożonego projektu badawczego była możliwa dzięki wykorzystaniu odpowiednio dobranych, wielowymiarowych kwestionariuszy psychologicznych, mierzących podmiotowe właściwości doradców zawodowych takie jak : *wypalenie zawodowe, dobrostan psychiczny, samoskuteczność i prężność psychiczną*. Moją wątpliwość budzi zasadność umieszczenia paragrafu dotyczącego wykazu testów statystycznych zastosowanych w analizach rezultatów badań, w Rozdziale VII – *Wyniki Badań* a nie w końcowej części Rozdziału VI, odnoszącego się do metodologii badań. Wartość recenzowanej pracy doktorskiej podnosi ciekawie opracowany przez Doktorantkę model teoretyczny (str. 119), który wskazuje na kierunek zależności między badanymi zmiennymi psychologicznymi. Podstawę dla zaproponowanego przez Doktorantkę modelu teoretycznego stanowiły cztery niżej wymienione koncepcje psychologiczne, tj. :

1. Teoria samoskuteczności (*self-efficacy*) według Alberta Bandury (1977)
2. Teoria prężności psychicznej według Ogińskiej-Bulik i Juczyńskiego (2008)
3. Teoria wypalenia zawodowego według E. Demerouti, Bakker, Nachreiner i Schaufeli (1999);
4. Teoria dobrostanu psychicznego (*psychological well-being*) według Ryff (1989).

Główne założenia tych koncepcji psychologicznych zostały szczegółowo omówione w rozdziałach: II, III, IV i V w części teoretycznej ocenianej pracy.

Za nowatorskim charakterem niniejszej pracy przemawia fakt, że Autorka niniejszej dysertacji po raz pierwszy skupiła się na zbadaniu roli zasobów osobowych szkolnych doradców zawodowych w skutecznej realizacji przez nich zadań i obowiązków zawodowych. Z przedstawionej w części teoretycznej niniejszej pracy analizy literatury przedmiotu,

wynika, że w dotychczas prowadzonych badaniach empirycznych koncentrowano się głównie na określeniu kompetencji i wymagań stawianych szkolnym doradcom zawodowym oraz na ich warsztacie i metodach pracy z uczniem niż na predyspozycjach osobowościowych tej grupy nauczycieli. Na podkreślenia zasługuje również przyjęta przez Doktorantkę strategia opracowania wyników badań własnych, która ma charakter hierarchiczny, a wykorzystane w jej ramach analizy statystyczne wykonane zostały przy użyciu pakietu IBM SPSS Statistica 30. Autorka pracy, wychodząc od przedstawienia statystyk opisowych dla porównywanych grup osób, w kolejnym etapie prezentowanych wyników badań własnych starała się wskazać na wzajemne związki między zmiennymi psychologicznymi, wykorzystując do tego celu współczynnik korelacji r Pearsona. W ostatnim etapie opracowań rezultatów badań własnych Doktorantka zastosowała statystyki bardziej zaawansowane takie jak: analiza moderacji oraz analiza mediacji.

Konkludując stwierdzam, że treści zawarte w rozdziale metodologicznym zostały prawidłowo usystematyzowane i w sposób komunikatywny przedstawione, co pozwala uznać tę część pracy za zgodną z wymogami stawianymi pracom doktorskim, tak pod względem merytorycznym oraz strukturalnym.

Wyniki badań

Kluczowe znaczenie dla oceny niniejszej dysertacji ma rozdział VII - *Wyniki badań własnych*. Uwzględnienie w niniejszych badaniach zmiennych socjodemograficznych takich jak: *wiek badanych, płeć oraz miejsce pracy* pozwoliło na wykonanie charakterystyk opisowych. Badane osoby podzielono na dwie grupy porównawcze, z których, jedną stanowili doradcy zawodowi pracujący w przedszkolach i szkołach podstawowych, natomiast drugą grupę osoby pracujące w szkołach ponadpodstawowych. Dzięki wykorzystaniu w niniejszym projekcie wielowymiarowych testów psychologicznych, badających predyspozycje osobowościowe doradców szkolnych, Autorka ocenianej pracy doktorskiej uzyskała bardzo obszerny i ciekawy materiał empiryczny, który poddała wieloetapowej analizie statystycznej. Celem pierwszego etapu analiz statystycznych było określenie związków między zmiennymi socjodemograficznymi takimi jak: *wiek badanych, płeć, staż pracy, typ placówki oświatowej*,

w której badane osoby były zatrudnione a predyspozycjami podmiotowmi badanych osób takimi jak: *dobrostan psychiczny, prężność psychiczna, wypalenie zawodowe oraz poziom postrzeganej samoskuteczności* . Szczegółowe opracowania statystyczne dotyczące rezultatów tych badań przedstawione zostały w czterech pierwszych paragrafach rozdziału VII – **Wyniki badań własnych**. Rezultaty tych analiz dowiodły, że badane kobiety cechowały się wyższym niż mężczyźni poziomem osobistego rozwoju, wyższym poziomem otwartości na doświadczenie oraz wyższym poziomem kompetencji eksperckich. Związków na poziomie statystycznie istotnym nie odnotowano między wiekiem badanych osób i stażem ich pracy zawodowej a wymiarami cząstkowymi w zakresie takich skal jak: *dobrostan psychiczny, samoskuteczność i prężność* .

W drugim etapie opracowywania wyników, przy zastosowaniu analizy korelacyjnej w oparciu o współczynnik korelacji r-Pearsona, Doktorantka starała się ustalić kierunek wzajemnych zależności między wymiarami cząstkowymi w skalach : *samoskuteczności , prężności i wymiarami wypalenia zawodowego* (Tabela 27). Efekty tych analiz dowiodły, że respondenci cechujący się niższym poziomem prężności, wytrwałości , determinacji w działaniu, otwartości na nowe doświadczenia oraz uzyskujący niższe wyniki w skalach kompetencji osobistych i tolerancji ujawniali niższy poziom zaangażowania w działaniu. Podobny układ zależności stwierdzono w skali wyczerpania, który był negatywnie związany z każdym z elementów prężności oraz z otwartością na nowe doświadczenia. Z przeprowadzonych analiz statystycznych wynika również, że doradcy zawodowi cechujący się wyższym poziomem postrzeganej skuteczności byli mniej wyczerpani i bardziej zaangażowani w pracę. Z kolei brak zaangażowania i wyczerpanie były ujemnie powiązane, zarówno z ogólnym wskaźnikiem dobrostanu psychicznego jak również ze wszystkimi jego elementami składowymi tj. *z autonomią, panowaniem nad otoczeniem, osobistym rozwojem, pozytywnymi relacjami z innymi oraz z celami życiowymi i samoakceptacją*. Wyniki te wskazują, że im osoby badane były bardziej wyczerpane i mniej zaangażowani w pracę, tym bardziej ich dobrostan psychiczny pogarszał się. Dodatni kierunek zależność stwierdzono między dobrostanem a skalą prężności badanych osób. Okazuje się, że im badani doradcy byli bardziej prężni, otwarci na nowe doświadczenia, kompetentni, wytrwali w działaniu oraz bardziej tolerancyjni i optymistyczni, tym częściej cechowali się wyższym poziomem dobrostanu psychicznego.

Ostatni, trzeci etap analiz statystycznych wskazuje na kompetencje Doktorantki w zakresie posługiwania się statystykami bardziej zaawansowanymi, do których niewątpliwie zaliczane są analiza moderacji i analiza mediacji. Rezultaty tych analiz pozwoliły określić rolę i charakter zależności między głównymi zmiennymi podmiotowymi, które były przedmiotem szczegółowych analiz statystycznych w ocenianym projekcie badawczy.

Część empiryczną recenzowanej pracy kończy Rozdział VIII Dyskusja wyników. Do tego rozdziału nie mam uwag o charakterze merytorycznym, a jedynie pewną sugestią dotyczącą jego struktury. W pierwszym paragrafie tego rozdziału mgr Marta Kozioł – Koch przedstawiła rezultaty weryfikacji hipotez badawczych. W moim przekonaniu bardziej odpowiednim miejscem dla tych treści byłby rozdział VII, w którym Autorka pracy ograniczyła się jedynie do prezentacji rezultatów samych analiz statystycznych, bez pogłębionej interpretacji wyników badań. Uwzględnienie tej sugestii o charakterze formalnym spowodowałoby, że poszczególne hipotezy mogłaby stanowić dobre wprowadzenie do paragrafów, w których prezentowane były wyniki badań dotyczące konkretnych etapów analiz statystycznych, czyli etapów uwzględniających zmienne socjodemograficzne, zmienne psychologiczne (podmiotowe) oraz rezultaty analizy mediacyjnej i moderacyjnej. Zamieszczenie wniosków końcowych, odnoszących się do weryfikowanych hipotez na końcu tych paragrafów sprawiłoby, że ten kluczowy rozdział ocenianej pracy doktorskiej, stałaby się bogatszy pod względem informacyjnym oraz bardziej spójny i przejrzysty gdy chodzi o jego zawartość treściowej. Uważam również, że usytuowanie efektów końcowych weryfikowanych hipotez w końcowej części Rozdziału VII *Wyniki badań własnych* mogłoby stanowić dobre podsumowanie dla tego rozdziału.

Do pozostałych paragrafów Rozdziału VIII *Dyskusja wyników* nie mam zastrzeżeń. W rozdziale tym Doktorantka słusznie rezultaty badań własnych starała się skonfrontować z wynikami badań innych autorów, czego potwierdzeniem są liczne odniesienia do literatury przedmiotu. Na podkreślenie zasługują treści zawarte w paragraf 8.2. *Rekomendacje*, w którym Autorka pracy omówiła kwestie dotyczące modelowania psychospołecznego, ze szczególnym uwzględnieniem: *regulacji prawnych, kształcenia i doskonalenia zawodowego doradców, kultury organizacyjnej w środowisku pracy, profesjonalnego rzecznictwa oraz dbałości o odporność psychiczną*. W końcowej części tego rozdziału Doktorantka odniosła się również do ograniczeń metodologicznych badań, z którymi zetknęła się przy realizacji

tego projektu badawczego. Na końcu pracy zamieszczono : syntetyczne *Zakończenie oraz Bibliografię, Spis tabel i Spis rysunków.*

4.Konkluzja

W podsumowaniu recenzji rozprawy doktorskiej mgr Marty Kozioł – Koch pragnę podkreślić, że dysertacja ta stanowi wartościowe i oryginalne ujęcie problemu badawczego, dotyczącego wzajemnych zależności między samoskutecznością i prężnością psychiczną a wypaleniem zawodowym, rozpatrywanymi w kontekście dobrostanu psychicznego w grupie szkolnych doradców zawodowych i spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim, wynikające z Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym określone w artykule 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku.

Autorka pracy wykazała się gruntowną wiedzą teoretyczną z zakresu doradztwa zawodowego, zdolnością projektowania badań naukowych, umiejętnością formułowania pytań i hipotez badawczych oraz kompetencją w zakresie przeprowadzenia zaawansowanych analiz statystycznych. Uwagi krytyczne wskazane w niniejszej recenzji mają głównie charakter formalny i nie pomniejszają wartości pracy pod względem merytorycznym.

W związku z powyższym wnoszę do Komisji Instytutu Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego ds. Stopni Naukowych w dyscyplinie Psychologia wniosek o dopuszczenie mgr Marty Kozioł – Koch do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

T. Piastowska

WYŻSZA SZKOŁA
KSZTAŁCENIA
ZAWODOWEGO

„Zacną rzeczą jest uczyć się, jeszcze zacniejszą nauczać.”

~ Mark Twain
